

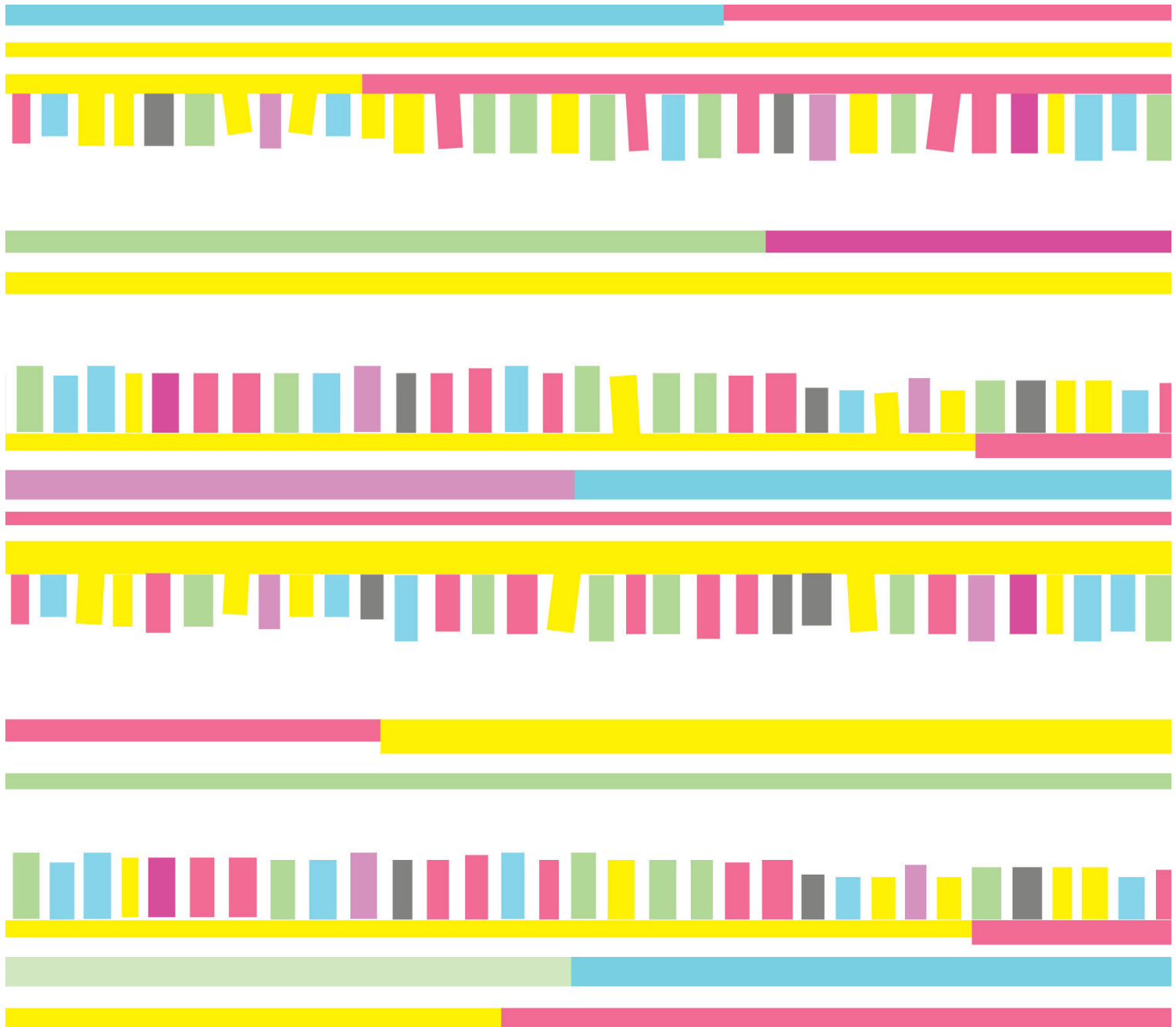
Gaskeuniversity

MITTUNIVERSITETET

Att lyfta in frågor om rasism och främlingsfientlighet i högre utbildning

Vad ska bort? – rasism, främlingsfientlighet eller kolonisering?

Illustration: Katarina Blind

Under vårterminen 2024 visar universitetsbiblioteket i Sundsvall Stiftelsen Gaaltjes utställning "Vad ska bort – främlingsfientlighet, rasism och kolonialism?" I samband med detta erbjuder Båskoens i samarbete med Lika villkorsgruppen och Studenthälsan ett utbildningsstöd till hur du med hjälp av utställningen kan lyfta frågor kring främlingsfientlighet, rasism och kolonialism i din kurs.

Mittuniversitetet befinner sig och verkar i samiskt område och har aktivt valt att arbeta med utveckling av forskning och utbildning om och med det samiska samhället, vilket formulerades i den avsiktsförklaring¹ som presenterades 2022. Det länkar i sin tur samman med regeringens nationella åtgärdsprogram mot rasism², där begreppet strukturell rasism är centralt³:

Med rasism avser regeringen uppfattningar om att människor på grund av föreställningar om ras, nationellt, kulturellt eller etniskt ursprung, religion, hudfärg eller annat liknande förhållande är väsensskilda från varandra och att de därmed kan eller bör behandlas på olika sätt.

I planen används även begreppet strukturell rasism i betydelsen att rasistiska handlingar inte alltid baseras på en individs politiska övertygelse utan kan ske omedvetet. Det innebär att rasism, i olika former, finns som en del av samhällets strukturer.

Kunskap om rasism och främlingsfientlighet är således lika viktigt för de som *inte* drabbas av det, som för de som riskerar att drabbas av det. Denna utställning är därför en bra utgångspunkt för att öka medvetenhet hos både medarbetare och studenter.

Frågorna som utställningen lyfter är högaktuella idag

Det pågår bland annat samiska sanningskommissioner i Sverige, Norge och Finland. De har till uppgift att undersöka hur samerna har blivit behandlade av staten genom århundradena. Utöver det pågår renmarksutredningen som är en översyn av den mer än 50 år gamla rennäringslagen, där samiska folkets rätt till jakt och fiske i fjällen utreds. Dessutom arbetar Svenska kyrkan med ett stort försoningsarbete för deras delaktighet i kolonialt förtyck och övergrepp som skett gentemot det samiska folket. Dessa processer är sker också internationellt då urfolksrättigheter får mer och mer legitimitet.

Utställningen kan användas som en ingång i att hjälpa studenter att inta kritiska perspektiv och ifrågasätta rådande strukturer och normer i samhället. Innehållet i utställningen åskådliggör samers och minoriteters situation i Sverige i förhållande till staten och samhället, genom att påvisa det dagligt förekommande flödet av kränkande uttalanden i kommentarer och webbinlägg. Liknande uttryck och bemötande drabbar även andra grupper, ofta i relation till etnicitet och religion.

¹ <https://www.miun.se/Forskning/forskargrupper/baskoes/gaskeuniversiteete-som-larosate-i-saepmie/>

² <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/samlat-grepp-mot-rasism-och-hatbrott/>

³ Denna text är hämtad från Åtgärdsprogram mot rasism mot samer (<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2022/07/atgardsprogram-mot-rasism-mot-samer/>) men samma text återfinns i de övriga åtgärdsprogrammen mot afrofobi, antisemitism, antiziganism och antiislamofobi.

Utställningens tematik berör således strukturella såväl som relationella aspekter av över- och underordning i samhället. Man kan därför nyttja utställningen som utgångspunkt för flera olika teman:

- kunskap om det samiska samhället
- politik, makt, över- och olika gruppers position samhället
- etnicitet, rasism och främlingsfientlighet
- kultur, språk och relationer
- bemötande i och utanför klassrummet, på arbetsplatser, på sociala medier, på fritiden.
- vilken kunskap behöver vi efter utbildningen för att kunna ge alla ett professionellt bemötande?
- kan den kunskap, de processer eller de produkter vi skapar påverka grupper på olika sätt?
- markanvändning, rättigheter, naturresurser och hållbarhet

Utställningen kan skapa starka reaktioner och diskussioner hos studenter, så därför bör man förbereda för att ha en ordentlig uppföljning av ett besök. Man kan också påminna studenterna om att det finns studentstöd i form av kurator och studentpräst vid Studenthälsan om man känner att man vill tala med någon efter att ha sett utställningen.

Vi erbjuder:

Bokningsbara tider för utbildningsstöd i Zoom under våren. Har du frågor, bolla idéer eller diskutera olika former av upplägg eller länkning till pågående kurser eller utbildningsplan/innehåll så kan du maila lasse.reinikainen@miun.se eller linda.nasstrom@miun.se för att boka en lämplig tid.

Kompetenshöjande material på Båskoes hemsida i form av:

- en digital version av utställningen
- en introducerande föreläsning av Jerker Bexelius, verksamhetschef på Gaaltije
- information om andra processer och projekt rörande det samiska samhälle

<https://www.miun.se/Forskning/forskargrupper/baskoes/>

Kontakt: ►

Gaskeuniversiteete

MITTUNIVERSITETET

Kontakt:

Linda Näsström: Hälsostrateg, Studenthälsan/Pedagogisk utvecklare,
Pedagogisk utveckling (Forsknings- och utbildningsstöd).
linda.nasstrom@miun.se

Lasse Reinikainen: Samordnare för Lika villkor
lasse.reinikainen@miun.se

Anna Rosén: Adjunkt i pedagogik/ansvarig för integrering
av samiska perspektiv i lärarutbildningen (UTV).
anna.rosen@miun.se